

PRŮVODCE VÝSTAVOU DATAS: THE DATA AND THE SOVEREIGN

Pracovní list pro studentstvo a žactvo Za obrazem: doprovodný program k výstavě *DATAS: The Data and the Sovereign*

Vše, co u nás v Galerii Rudolfinum uvidíte, vás může nadchnout, zaujmout, inspirovat. Může vás to přimět přemýšlet o věcech, o kterých jste dosud nepřemýšleli. Může se vám to i nelíbit, můžete mít pocit, že to není ani trochu hezké, že to nic zajímavého neříká. Nikdy si ale nemůžete být stoprocentně jisti, že vám neuniklo něco důležitého, co by váš názor mohlo změnit. Nabízíme vám proto několik otázek, které vám mohou pomoci hodnotit aspekty současného umění. Můžete si odpovědi napsat, můžete ale také odpovídat jen v duchu sami sobě.

Dorota Gawęda & Eglė Kulbokaitė, Z oka vypadlá 1, 2025 © Galerie Rudolfinum, foto Ondřej Polák

Neptejte se

„Co se mi umělec snaží říct?“
Umělec nic neříká, umělec tvoří.

Ptejte se

„Co mi to, co před sebou vidím
(nebo i slyším), říká?“
Bez diváků není žádné umění!

VE STÍNU DAT

Rudolfinum je unikátní prostor. Budova byla postavena v roce 1884 architekty Národního divadla Josefem Zítkem a Josefem Schulzem v novorenesančním stylu. Pod jednou střechou se tu odehrávají výstavy současného umění, přednášky a také koncerty. Výstava, na níž se právě nacházíte, je prezentací 21 českých a zahraničních umělkyň, umělců a uměleckých uskupení. Ti si ve svých dílech různými způsoby kladou otázku: Kdo ovládá naše data, osobní suverenitu a politickou svobodu? Výstava zkoumá, jak výpočetní technologie, automatizace a digitální infrastruktury narušují osobní i státní suverenitu.

Pracovní list můžete využít jako kapesního průvodce výstavou, nebo jej vyplnit třeba až na úplném konci prohlídky. Čeká vás 25 uměleckých děl zahrnujících širokou škálu forem: od interaktivních instalací přes sochy, videohry a narativní filmy až po software art. Při procházení výstavou zkuste sami sobě klást otázky, vnímat různé materiály, využitá média, galerijní sály i jednotlivá díla. A nebojte se zeptat i nás, vašich průvodců a průvodkyň, rádi si s vámi budeme o umění povídat.

STÍNY LEVIATANA, OSTROVY NEPOSLUŠNOSTI A PÍSNĚ ODMÍTÁNÍ

Výstava je členěna do tří tematických sekcí. První část s názvem Stíny Leviatana je zasvěcena datům jako neomezené a nezávislé moci a zkoumá algokracii, kybernetickou bezpečnost a automatizované vládnutí. V Ostrovech neposlušnosti, další části, se pozornost soustřeďuje na různé formy infrastruktury – energetické sítě, podmořské kabely a datová centra – a ukazuje je s jejími ekologickými důsledky. Třetí část výstavy, Písně odmítání, se zabývá subjektem (tedy námi lidmi) a zkoumá naši křehkost v podmínkách, kdy se digitální obraz stává funkčním prvkem systémů kontroly. Co mohou tyto abstraktní termíny znamenat? Pomáhají vám otevřít se vlastní imaginaci? Znáte mytologickou postavu Leviatana? A umožňují vám zmíněné názvy tří částí lépe se orientovat v tématech vystavených děl a pochopit téma celé výstavy?

ANTICKÉ ODKAZY

Ve výstavě můžeme ve vybraných dílech nalézt odkazy na různé historické artefakty – jako například v první místnosti, v níž se nachází *Stroj na demokracii* (2020) od umělecké dvojice Anca Benera a Arnold Estefan. Jedná se o vytištěný model antického řeckého zařízení pro losování porotců, známého jako kleroterion, v měřítku 1:1. Tento artefakt byl součástí řecké demokratické praxe. Je paradoxní, že bylo toto současné dílo vytvořeno pomocí výpočetních technologií (3D tisku),

keré oproti starověkému objektu, založenému na radikální náhodě, fungují na principech programovatelnosti, optimalizace a kontroly. Hned vedle nalezneme *Infokřik* (2026) od umělecké skupiny fantastic little splash, který představuje svítivě zelenou vázu připomínající antickou archeologickou vykopávku, z níž se line sbor neautentických hlasů digitálního prostředí. Toto dílo je zase inspirováno antickým řeckým chórem a zkoumá, co se děje, když je kolektivní hlas zneužit jako zbraň a když se emocionální reakce promění v infrastrukturu pro šíření kybernetické války. Proč si myslíte, že uvedení umělci využívají antické historické odkazy? A jak se v těchto dílech odráží systém demokracie? Myslíte si, že je naše demokracie křehká a v ohrožení?

ŠELMA

Socha Flaky Haliti *Čí jsou to kosti?* (2022) se ve výstavě vyjímá svou figurálností. Zobrazuje chimérickou kosterní figuru, pod kterou si lze představit predátora nebo kočkovitou šelmu. Působí nebezpečně, avšak zároveň zranitelně. Autorka záměrně pracuje s politickým diskurzem, který běžně přirovnává svrchované vládce ke konkrétním zvířatům (třeba lvům, liškám či vlkům). Navazuje tak na dlouhou tradici heraldiky, v níž jsou zvířata a národní státy symbolicky propojeny prostřednictvím znaků, vlajek, štítů a erbů. Co vám socha připomíná? A co podle vás značí vrstva sněhu, která sochu pokrývá? Víte, co je heraldika? Napadají vás příklady vládců přirovnávaných ke zvířatům – ať už z historie, nebo třeba ze současných dějin?

GLÓBY, OSTROVY A DIGITÁLNÍ MAPY

Několik vystavených děl využívá geografické prvky, jako jsou mapy v mobilních zařízeních, glóby nebo i fyzické modely ostrovů. *Model pro nekonečný sloup* (2025) Nolana Oswalda Dennise je sochou vrstvicí na sebe glóby a jejich začerněné negace do vertikální sekvence. Každý glóbus zobrazuje tu samou mapu, jež byla utvářena západní koloniální historií a vnucenými hranicemi států a územního rozdělení. Ve čtvrté místnosti je k vidění dílo *Ostrov ve službách impéria* (2023) Jonase Staala, jež vypráví příběh ostrova Ascension uprostřed Atlantského oceánu a sleduje, jak byl zmíněný ostrov po tři století utvářen zájmy nově vznikajících impérií. Po tuto dobu na něj dopadaly vlivy ideologických, ekonomických a vojenských zájmů nově se formující globální mocenské struktury. Dnes tento technoformovaný kus země ztělesňuje vize miliardářů, jako jsou Jeff Bezos a Elon Musk, kteří usilují o založení kolonií inspirovaných ostrovem Ascension na Marsu a jinde ve vesmíru. Dostáváme se také k dílu *Pozdravy z ostrova Nula Nula* (2026) od Tamary Kametani: jedná se o instalaci mobilních obrazovek rozmístěných v řadách a na ocelové konstrukci. Mobilní aplikace SOUL, vytvořená umělkyní, na nich pak mění geoprostorovou polohu uživatelů na souřadnice 0,0 – tedy do bodu, kde se protíná nultý poledník s rovníkem a který je běžně znám jako ostrov Nula Nula. V čem se jednotlivá díla z hlediska jiných kartografických využití liší? A jaká témata skrze mapy zohledňují? Jak lze nově přistupovat k převládajícím způsobům uspořádání světa? A jak vzdorovat rozpínání Impérií, která formuje náš svět i vesmír?

HORKO

Umělkyně Jelena Visković prezentuje na výstavě svůj film *HORKO* (2026), který je zasazený do pobaltských lázní. V nich tráví svůj volný čas – uprostřed ekologického kolapsu, hrozící války a mechanismů dohledu ukrytých v lázeňských a wellness procedurách – skupina stárnoucích žen. Dílo zahrnuté do závěrečné části Písně odmítání se zamýšlí se nad tím, komu a za jakých podmínek je v současné a budoucí společnosti dopřáno zestárnout. Snímek přetváří východoevropský lázeňský resort v prostor pro introspekci a eskalující sociální napětí. Jak jsou naše těla formována mocenskými strukturami? Proč umělkyně umístila děj svého díla právě do wellness resortu? A co ve vás evokuje slovo „horko“ v názvu?

JAKÉ ESTETICKÉ PRVKY POJÍ VYSTAVENÁ DÍLA? ZAŠKRTNĚTE TO, S ČÍM SOUHLASÍTE

Odhalená kabeláž
Využití mobilních a televizních obrazovek
Kovové konstrukce
Kancelářský nábytek
Dřevěné komponenty
jiné postřehy_____

NA TÉTO ŠKÁLE VYZNAČTE, CO JE NA VÝSTAVĚ PODLE VÁS VÍCE ZASTOUPENO

SOCHA	●	●	●	●	●	●	●	INSTALACE*
DIGITÁLNÍ UMĚNÍ	■	■	■	■	■	■	■	FYZICKÉ UMĚNÍ
ABSTRAKCE	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	REALISMUS
UMĚLÉ MATERIÁLY	●	●	●	●	●	●	●	PŘÍRODNÍ MATERIÁLY

* Instalační umění je umělecký žánr trojrozměrných děl, která jsou často vytvořená přímo pro dané místo a mnohdy tak, aby transformovala vnímání prostoru.

PŘEKVAPILA VÁS NĚČÍM VÝSTAVA A JEJÍ DÍLA? NAPIŠTE NEBO NAKRESLETE, ČÍM.

ZKUSTE POPSAT, KTERÉ DÍLO VE VÁS NEJVÍCE REZONOVALO A JAK.

A KTERÉ VÁS NAOPAK ODRAZOVALO ČI NUDILO?

V ČEM JSOU VYSTAVENÁ DÍLA SPECIFICKÁ? NEHODÍCÍ SE ŠKRTNĚTE.

Vystavená díla kombinují umělou inteligenci s fyzickými materiály.

Vystavená díla jsou politicky angažovaná.

Vystavená díla pracují se spekulativní imaginací.

Všechna vystavená díla jsou přenositelná do jakéhokoli prostoru.

ZKUSTE NA ZÁKLADĚ ŠKÁLY VYZNAČIT, KTERÝ POJEM JE PODLE VÁS PRO VÝSTAVU PŘILÉHAVĚJŠÍ.

AKTUÁLNOST	●	●	●	●	●	●	●	NADČASOVOST
OBNAŽENOST	■	■	■	■	■	■	■	UTAJENOST
UTOPIE	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	DISTOPIE
HUMOR	●	●	●	●	●	●	●	VÁŽNOST
DIVÁK	■	■	■	■	■	■	■	DÍLO
DYNAMIKA	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	KLID

PRÁZDNO X NAPLNĚNÍ

Interaktivní instalace *Prázdnost x naplnění* (2026) od Artura Magrota sestává z pohyblivých trojúhelníkových dlaždic propojujících první a druhý sál. Představuje jemnou modulaci prostoru. Stejně jako samotná výstava vychází i Magrotovo dílo z předpokladu, že umění svět nereprezentuje, ale funguje jako pole pro vytváření scénářů a prototypování možných světů. Z hlediska digitální podmíněnosti, jež téma výstavy zaštiťuje, má dílo charakter až jakéhosi rozhraní, ve kterém musí návštěvníci s instalací vlastním tělem interagovat. Zkuste si nakreslit výřez parket, které v sále vidíte, a pracujte přitom s reálným měřítkem. Kresbu pak přiložte k podlaze a vyzkoušejte úhly, skrze které se může s dílem propojit. Povedlo se vám vytvořit nové rozhraní? (Můžete si i navrhnout vlastní parketové vzory.)

JAKÝM ZPŮSOBEM OTEVÍRÁ VÝSTAVA *DATAS: THE DATA AND THE SOVEREIGN* TÉMA KONTROLY ALGORITMŮ A DIGITÁLNÍCH DAT A VYUŽITÍ AI? MYSLÍTE SI, ŽE JE JEŠTĚ MOŽNÉ TYTO NÁSTROJE ZKROTIT, ABYCHOM NAD NIMI ZÍSKALI SUVERENITU?

CO JE PODLE VÁS HLAVNÍ MYŠLENKOU VÝSTAVY?

To bylo jen několik otázek, které je dobré si položit při návštěvě galerie. Odpovědi jsou vaše, stejně jako další otázky. My máme už jen poslední: **PŘIŠLI BYSTE ZNOVU?**

My budeme rádi. Vaše ↓

Galerie Rudolfinum

DATAS: The Data and the Sovereign

11. června 2026–30. srpna 2026

Vystavující umělci, umělkyně a umělecká uskupení: aaajiao, Tekla Aslanishvili, Anca Benera a Arnold Estefán, Mark Cinkevich, Critical Tech Group (Nazar Golianych a Nastia Kolodka), Nina Davies, Nolan Oswald Dennis, Anna Engelhardt, eeefff, fantastic little splash (Lera Malchenko a Oleksandr Hants), Dorota Gawęda a Eglé Kulbokaitė, Flaka Haliti, Tamara Kametani, Áron Lódi, Artur Magrot, Martyna Marciniak, Leon Sahiti, Rudolf Samohejl, Sfera, Jonas Staal, Jelena Visković

Kurátorka: Lívía Nolasco-Rózsás

Chtěli byste se nás na něco zeptat? Máte pro nás k pracovnímu listu připomínku? Jak se vám s ním pracovalo? Napište nám na galerie@rudolfinum.org

Chtěli byste se stát součástí Galerie Rudolfinum i vy? **Zašlete nám svoji fotografii z výstavy, na které držíte vyplněný pracovní list v ruce.** Třeba před dílem, které se vám nejvíce líbilo! Každý měsíc vylosujeme tři zaslané fotografie a jejich autory odměníme uměleckým dárkem! **Své fotografie zasílejte na rajnisova@rudolfinum.org.** Co vše se v galerii děje, se dozvíte na www.galerierudolfinum.cz.